

Хятадын Юньнань мужийн Жуан үндэстний “Поя хайрын дуунууд”-ын хөгжим, бэлгэдлийн бүтцийн судалгаа

Шюй Каймэй ✉

Соёл урлагийн их сургуулийн Хөгжмийн урлагийн сургууль,
Улаанбаатар, Монгол Улс
✉ hsisklssmmshsi@gmail.com

Эрдэнэбэлэгийн Зулцэцэг

Соёл урлагийн их сургуулийн Хөгжмийн урлагийн сургууль,
Улаанбаатар, Монгол Улс

Хураангуй: Юньнань мужийн Жуан үндэстний “Поя хайрын дуу” нь үндэсний биет бус соёлын өвийн нэг бөгөөд 81 өвөрмөц бэлгэдлээр дамжуулан 81 хайрын дууг илэрхийлдэг. Эдгээр бэлгэдэл нь Жуан залуучуудын хайр дурлалын тухай тэмдэглэсэн дууны үгнүүд юм. Энэхүү өгүүлэлд “Поя хайрын дуунууд”-ын бэлгэдлийн бүтцийг нарийн шинжилж, хөгжим ба бэлгэдлийн нарийн холбоог илрүүлж, Жуан улсын хөгжмийн соёлыг шинэлэг байдлаар судлахыг зорилоо. Уг өгүүлэлд бэлгэдлийн ангилал, бэлгэдлийн утга, бүтцийг авч үзэхийн зэрэгцээ үндэсний хөгжим, Жуан улсын хөгжмийн соёлд эзлэх байр суурь, үнэ цэнийг онцлон тэмдэглэв. Судалгааны үр дүнд “Поя хайрын дуунууд”-ын хөгжмийн хэлбэр, бэлгэдлийн агуулга нь Жуан үндэстний сэтгэлгээ, гоо зүйн үнэлэмжийг илтгэх өвөрмөц соёлын тогтолцоо болох нь тодорхой боллоо.

Түлхүүр үгс: Жуан үндэстэн, Поя хайрын дуунууд, тэмдэг, бүтэц, хөгжим

A study of the musical and symbolic structure of “Poya Love Songs” of the Zhuang people of Yunnan Province, China

Xu Kaimei ✉

School of Music Arts, Mongolian National University of Arts and Culture,
Ulaanbaatar, Mongolia
✉ hsisklssmmshsi@gmail.com

Zultsetseg Erdenebeleg

School of Music Arts, Mongolian National University of Arts and Culture,
Ulaanbaatar, Mongolia

Abstract: As a national intangible cultural heritage, the “Poya Love Song” of the Zhuang nationality in Yunnan conveys 81 love songs through 81 unique symbols. These symbols are essentially the lyrics of the songs, and together they record the love journey

of the Zhuang youth. This paper deeply analyzes the symbolic structure of the “Poya Love Song”, reveals the profound connection between music and symbols, and provides a new perspective for the study of Zhuang music culture. At the same time, the paper explores the classification, symbolic meaning and structural characteristics of symbols, highlighting its core position and value in national music and Zhuang music culture.

Keywords: *Zhuang nationality, Poya love song, symbol, structure, music*

Оршил

“Поя хайрын дуу” бол хятадын Юньнань мужийн Фүнин хошууны Жуан үндэстний маш өвөрмөц биет бус соёлын өв бөгөөд энэ нь зөвхөн хөгжмийн хэлбэр төдийгүй Жуан үндэстний сэтгэл хөдлөлийн илэрхийлэл бүхий соёлын уламжлал юм. 2006 онд тосгоны оршин суугчийн гэрээс олдсон энэхүү соёлын өв нь цагаан даавуун дээр 81 дүрс бүхий бэлгэдлээр дууны үгийг дүрсэлсэн байдаг.

2011 онд Үндэсний биет бус соёлын өвд бүртгэгдэж, эрдэмтэд семиотик, ардын аман зохиол, филологийн үүднээс судалсан байна. Харин хөгжим судлалын чиглэлээр аялгууны шинж чанар, унгалаг бүтэц, дуу, бэлгэдлийн хоорондын харилцан хамаарлыг судалсан судалгаа хомс байна. Энэхүү орон зайг нөхөж, Жуан хөгжмийг судлах шинэ үзэл баримтлал, онолын үндэслэлийг бий болгох үүднээс “Поя хайрын дуу”-ны хөгжим, бэлгэдлийн хоорондын уялдаа холбоог хөгжим судлалын үүднээс нарийн судлахыг зорилоо.

Судалгааны ажлын зорилт: Энэхүү судалгаа нь Юньнань мужийн Фүнин хошууны Жуан “Поя хайрын дуу” дууны хөгжим, бэлгэдлийн бүтцийг судлан бэлгэдлийн утга, хөгжмийн хоорондын хамаарлыг судлах зорилтууд дэвшүүлсэн.

Судалгааны арга зүй

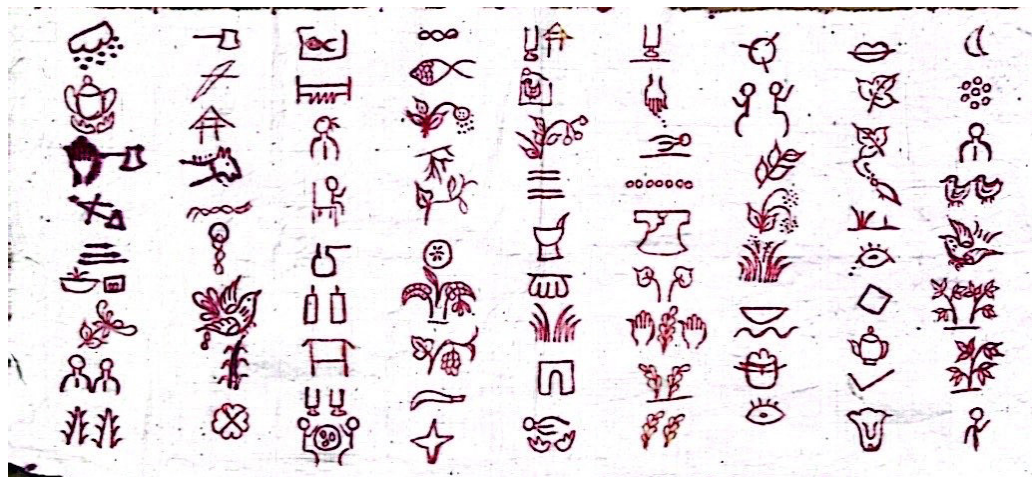
Судалгааны зорилгод хүрэхийн тулд бид түүхэн судалгааны арга, хээрийн судалгаа, хөгжмийн шинжлэл, бүтцийн ажиглалт, өгөгдлийн шинжилгээний аргуудыг хамтатган хэрэглэсэн. Мөн По Я тосгоны дуучид, өв тээгчидтэй ярилцлага хийж, анхдагч эх сурвалжуудыг цуглуулсан. “Поя хайрын дуу”-ны судалгаа нь голчлон семиотик, социологи, хэл шинжлэлийн салбаруудын хүрээнд судлагдсан. “Поя хайрын дуу”-ны тухай эрдэм шинжилгээний хамгийн нэр хүндтэй материал бол “Хятад дахь Зууан үндэстний Поя дууны ном” юм. Энэхүү ном нь “Поя хайрын дуу”-ны тэмдэг, дууны үгийг анх удаа системтэйгээр эмхлэн бичиж тэмдэглэж, “Поя хайрын дуу”-ны холбогдох баримтуудыг дэлгэрэнгүй тэмдэглэсэн (Liu Binshan 2009, 3-9). Семиотик судалгааны хүрээнд бэлгэдлийн тогтолцоо, тэдгээрийн соёлын утгыг бүтээхэд чиглэдэг. Бусад орнуудад Geertz соёлыг “дүрслэл”-ээр ойлгохыг онцлон тэмдэглэж, соёл нь нийтийн бэлгэдлээр илэрхийлэгддэг бөгөөд зөвхөн хувь хүний оюун санааны ертөнцийн тусгал биш гэдгийг санал болгосон (Ge Woci 1999). Харин судлаач Тернер бэлгэдлийг нийгмийн өөрчлөлтийн хөдөлгөгч хүч гэж үзсэн бөгөөд нийгмийн орчин дахь бэлгэдлийн харилцан үйлчлэл нь нийгмийн бүтцэд өөрчлөлт оруулахад түлхэц болсон (Te Na 2006, 326-337). Эдгээр үзэл бодол нь семиотик онолыг социологи, соёл судлал болон бусад салбарт өргөнөөр ашиглахад түлхэц болсон. Хятадад семиотик судлал

нь үндэсний соёлын бэлгэдлийн нийгмийн үүрэг, бэлгэдлийн утгыг голчлон үздэг. Хятадын семиотикч Хуан Йилу “Поя дууны ном”-д бэлгэдлийн системд дүн шинжилгээ хийжээ. Поя дууны дэвтэр дэх тэмдгүүд нь Жуан үндэстний сэтгэл хөдлөлийн илэрхийлэл, соёлын зан заншлыг тэмдэглэсэн байдаг (Huang Yilu 2007, 131-139).

Социологийн судалгаа нь гэрлэлт, хайр дурлалын тухай ойлголт, нийгмийн бүтцэд голчлон анхаардаг (Wu Dequn 2011, 15-18). Хөгжим судлалын зарим судлаачид “Поя хайрын дуу”-гийн арга барил, дуулах арга барилд дүн шинжилгээ хийсэн ч хөгжмийн системчилсэн судалгаа харьцангуй сул хэвээр байна. Ван Яо “Поягешү”-ийн 12 аялгууг шинжилж “Поягешү”-ийн уянгалаг шинж чанарыг судалж, хөгжмийн нарийн илэрхийллийг харуулсан (Wang Yao 2010, 122-127). Жуан ардын дуу болон “Поя дууны дэвтэр”-ийн талаар гадаадын эрдэмтэд бага судалгаа хийсэн. Жуан үндэстний талаарх ихэнх судалгаа нь хэл, түүх, угсаатны гарал үүслийг голлон анхаардаг.

Судалгааны үр дүн

“Поя хайрын дуу”-ны гарал үүсэл. Соёлын олон талт байдал нь хүмүүсийн амьдралын хэв маяг, соёлын хувьсалд нөлөөлдөг экологийн ялгаатай орчноос үүдэлтэй. “Поя хайрын дуунууд” нь байгаль орчин, улс төр, эдийн засаг, түүх, шашин шүтлэгийн нөлөөгөөр тодорхойлогдсон экологийн орчинд үүссэн. Ийнхүү Фунинг хошууны Жуанчуудын хайрын дуунууд нь өвөрмөц орчинд бүтээгдсэн бөгөөд нутгийн онцлог, байгаль дэлхийтэй харилцах харилцааг тусгасан байдаг.

Зураг 1. “Поя хайрын дуунууд”-ын дүрс, тэмдэг

Дээрх зураг нь “Поя хайрын дууны ном”-ын дүрс, тэмдэг ба түүний бичээс нь 81 тэмдэгтээс бүрдсэн бөгөөд тэмдэг нь улаан өнгөтэй байдаг. Жуанчууд цагаан даавуун дээр (80 орчим см урт, 40 см өргөн) кактусын жимсний улаан шүүсээр зурсан бөгөөд баруунаас зүүн тийш, дээрээс доош уншдаг. Зураг дээрх тэмдэг бүр нь дууны үгийг илэрхийлдэг. Соёлын энэхүү өвөрмөц үзэгдэл нь зөвхөн бэлгэдэл, уран зураг төдийгүй Юньнань дахь Жуан үндэстний уламжлалт соёлыг шингээсэн

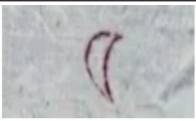
дууны үгийн цуглуулга юм. Хэрэв та “Поя хайрын дуу”-г ойлгохыг хүсвэл түүний ард байгаа газарзүйн болон соёлын орчныг гүн гүнзгий ойлгох шаардлагатай.

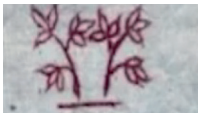
“Поя хайрын дуу”-ны бэлгэдлийн бүтцийн шинжилгээ. Профессор Дин Эрсу нэгэнтээ бэлгэдэл буюу дүрслэл нь тодорхой нөхцөлд хэн нэгэнд ямар нэг зүйлийг илэрхийлж байдаг гэжээ (Ding Ersu 2000). Жуан “Поя хайрын дуунууд” нь хэлбэр (тэмдэг), дуу авиа (дуу) гэсэн хос шинж чанартай. Дүрс болон сонсголын элементүүдийг нэгтгэх нь “Поя хайрын дуу”-ны онцлог юм. Зарим тэмдэг нь дууны үгийг сануулах зорилготой бол ихэнх нь дууны сэдэв, мөн чанарыг илэрхийлдэг. Тэмдгүүд нь тодорхой дүрслэлийг илэрхийлдэг бол дууны үг нь бэлгэдлийн дүрслэлийг тодотгодог (Ван Жифен 2010, 369).

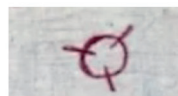
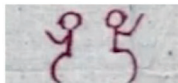
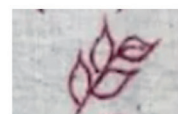
“Поя хайрын дуу”-нуудын тэмдэгтүүдийн ангилал. “Поя хайрын дуу”-ны 81 тэмдэг нь Жуанчуудын хайрын түүхийг дараалсан зохион байгуулалт бүхий бүрэн текстийн өгүүлэмжээр бүрдүүлдэг. Харилцан хамааралгүй мэт харагдах өөр өөр зургууд нь ойр дотно харилцаа, дэвшилтэт өрнөл бүхий “зургийн цомог”-ийг илэрхийлдэг (Song Tiansuo 1990, 64). Жуан үндэстний “Поя хайрын дуу” нь Жуан угсаатны уламжлалт соёлын нэг хэлбэр бөгөөд баялаг утгыг агуулсан байдаг. Поя хайрын дууг дуулахад ашигладаг хээ, тэмдэгтүүд нь гол төлөв ландшафт, нар сар, ургамал, амьтны, дүрүүд, байшин барилга, багаж хэрэгсэл, сав суулга гэх мэт... Энэ нь санааг илэрхийлсэн сэтгэл хөдлөлийн зураг юм.

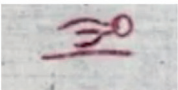
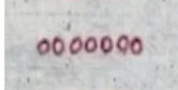
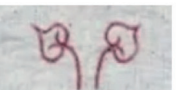
Поя тосгонд хээрийн судалгаагаар бид “Поя дууны ном”-нд орсон 81 тэмдгийн нэр, хэлбэр, утга санаа, тэмдэг, төрөл, бүтцийг цуглуулж, ангилсан нь эдгээр 81 тэмдгийг бүрэн ойлгож, таних боломжийг бидэнд олгосон юм.

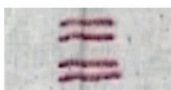
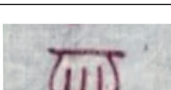
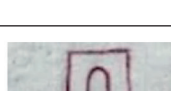
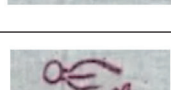
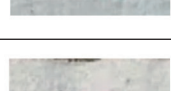
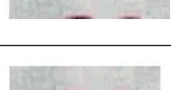
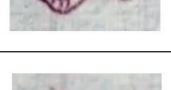
Хүснэгт 1. “Поя хайрын дуу”-ны тэмдэг, бэлгэдэл

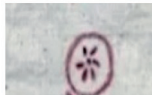
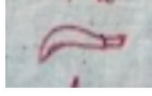
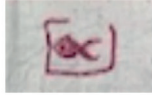
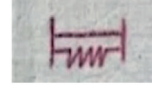
№	Тэмдгийн нэр	Дүрслэл хэлбэр	Тэмдгийн үндсэн утга	Тэмдгийн бэлгэдэл	Тэмдгийн төрөл	Тэмдгийн бүтэц
1	Сар		Сар	Дуунд гардаг чиг (эмэгтэй)	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл)	Бие даасан бүтэц
2	Чулуу шидэх		Чулуу шидэх тоглоом	Хүүхэд нас	Заах тэмдэг (хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
3	Эрэгтэй хүн		Жуан үндэстний залуу	Ах	Дүрслэл тэмдэг (хүн)	Бие даасан бүтэц
4	Ногоон толгойтой хоёр нугас		Хоёр ногоон толгойтой нугас	Би болон чиг	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, амьтан)	Нэгдмэл бүтэц

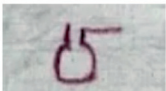
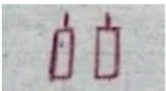
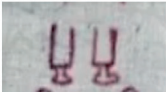
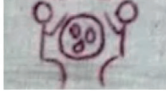
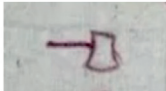
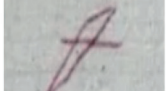
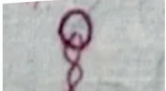
5	Тоодог шувуу		Тоодог шувуу	Дуунд гардаг чи (эрэгтэй)	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, амьтан)	Бие даасан бүтэц
6	Хатуу хулс		Хатуу хулс	Дуунд гардаг чи (эмэгтэй)	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Нэгдмэл бүтэц
7	Зөөлөн хулс		Амийг хадгалах хулс	Санах, дурсах	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
8	Ганцаард- сан эрэгтэй		Ганцаард- сан, гунигласан хүн	Дуунд гардаг чи (эрэгтэй)	Дүрслэл тэмдэг (хүн)	Бие даасан бүтэц
9	Инээмсэг- лэх		Ам	Аз жаргал	Дүрслэл тэмдэг (хүн)	Бие даасан бүтэц
10	Баруун дал модны навч		Дал модны навч	Би (дуулагч)	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
11	Зүүн дал модны навч		Дал модны навч	Би (дуулагч)	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
12	Тосон царцаа		Тосон царцаа	Чи (Жуан үндэстний бүсгүй)	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, амьтан)	Бие даасан бүтэц
13	Зэрлэг цэцэр- лэгийн сонгино		Сонгино	Би	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
14	Нулимс		Нүднээс урсах нулимс	Санах, дурсах	Дүрслэл тэмдэг (хүн)	Нэгдмэл бүтэц
15	Чулуу		Чулуу	Ганцаараа хоцорсон эмэгтэй	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл)	Бие даасан бүтэц

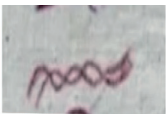
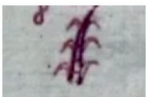
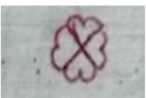
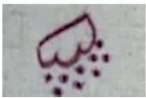
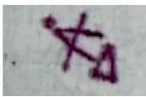
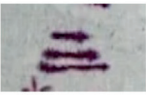
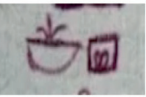
16	Давс ба шар буурцгийн соус		Шар буурцгийн сав	Сайн зүйл	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
17	Мөрий тавих		Чагталсан тэмдэг	Мөрий тавих, тохирох	Нийлмэл тэмдэг (зүйл)	Бие даасан бүтэц
18	Нэг ширхэг байцаа		Байцаа	Үнэлэг- дээгүй зүйл	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
19	Гурвалжин зуух		Гурвалжин зуух	Үргэлж уулздаг хүн	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
20	Нэг хос дурлагч		Нэг хос амиа хорлосон эр, эм	Үхтлээ хайрласан хосууд	Дүрслэл тэмдэг (хүн)	Нэгдмэл бүтэц
21	Цээн модны навч		Цээн модны навч	Боломж бүрдээгүй үе	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
22	Зэрлэг лонган		Лонган	Хүршгүй хайр	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
23	Уулын жимс		Улаан уулын жимс	Би (охин)	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
24	Модон завь		Ус болон завь	Хүнд хайр	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн болон хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
25	Хөвөн сагс		Белгийн хөвөн	Хөнгөн хайр	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
26	Хараа		Нүд	Шүтэх	Нийлмэл тэмдэг (хүн)	Бие даасан бүтэц

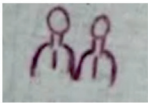
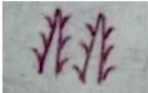
27	Ахыг дага		Газраар алхах	Бүхнийг ахын хэлснээр	Нийлмэл тэмдэг (хүн)	Нэгдмэл бүтэц
28	Цус алдсан гар		Гараас цус гарах	Гэмтэл	Нийлмэл тэмдэг (хүн)	Нэгдмэл бүтэц
29	Ухаан алдсан хүн		Ухаан алдсан хүн	Үхтлээ ахыг бодох	Нийлмэл тэмдэг (хүн)	Нэгдмэл бүтэц
30	Долоо хоног		Долоо хоног	Чамайг маш их санаж байна	Заах тэмдэг (хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
31	Хувцасны өнцөг эвхэх		Хувцасны өнцгийг дээш эвхэх	Маш их санах	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
32	Зэрлэг таро		Таро иш	Чамтай хамт байж чадахгүй	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Нэгдмэл бүтэц
33	Хоёр гараар ягаан дал мод барих		Хоёр гараар ягаан дал мод барих	Гар дээрээ хайрлах эрдэнэ	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн болон хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
34	Эсрэг чиглэсэн хоёр ягаан мод		Хоёр ягаан мод	Холбогдохгүй хоёр зүрх	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Нэгдмэл бүтэц
35	Адил чиглэсэн хоёр ягаан мөчир		Хоёр адил чиглэсэн ягаан мөчир	Зүрхэндээ нийлэхийг мэдэх	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Нэгдмэл бүтэц
36	Хөлөө өргөн охины гэр рүү явах		Хөлөө өргөн охины гэр рүү явах	Охины гэр рүү явах	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн болон хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц

37	Тахир доторх нугас		Тахир доторх нугас	Гэртээ хоригдсон ганцаардсан би	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн болон хүний зүйл, амьтан)	Нэгдмэл бүтэц
38	Лийр мод		Лийр мод	Тааруухан хувь заяа	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
39	Хоёр хос савх		Хоёр хос савх	Нөхөр, эхнэр хамтдаа	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
40	Газрын тосны дэн		Газрын тосны дэн	Ганцаараа байх	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
41	Юбка		Юбка	Чиний эхнэр	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
42	Зэгс		Зэгс	Амьдрал тэтгэгч	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
43	Торгон өмд		Өмд	Халамжтай эхнэр	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
44	Галд шатсан хүн		Эхнэр галд шатсан	Би эхнэргүй	Нийлмэл тэмдэг (хүн ба хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
45	Хөвөн утас		Хөвөн утас	Чи эхнэртэй	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
46	Зүлэг загас		Зүлэг загас	Эгч	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, амьтан)	Бие даасан бүтэц
47	Модны зөгийн үүр		Модны үзүүрт зөгийн үүр	Сарнай бол эмэгтэй, зөгий бол эрэгтэй	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Нэгдмэл бүтэц

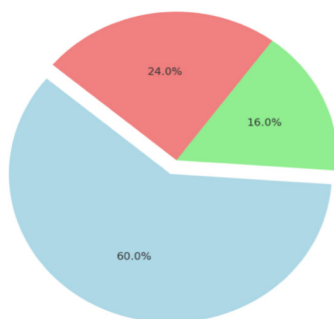
48	Зөгийн үндэс		Зөгийн үндэс	Эгчийн нууцлаг сэтгэл	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
49	Хүрэн хулсны иш		Хулсны иш	Тохиромжтой үе, зууч ирэхийг хүлээх	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
50	Хутга дахь будaa		Хутга дахь будaa	Чи одоо бол миний хүн биш	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн ба хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
51	Банана		Банана мод	Нэг зүрх	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
52	Усан үзмийн ороонго		Усан үзмийн ороонго	Эмэгтэй талын саад	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
53	Тахир хутга		Хутга	Хуримлах бол яаралтай үйлдэл хий	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
54	Од		Од	Хэрэгцээгүй зүйл	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл)	Бие даасан бүтэц
55	Сагс дахь загас		Сагс дахь загас	Хүссэн зүйлээ хаалттай байлгах	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн ба хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
56	Хөрөө		Хөрөө	Танай гэрт эрэгтэй хүн байгаа	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
57	Охин (үс сүлжээгүй)		Үсээ сүлжээгүй охин	Үсээ сүлжиж амжилгүй нөхөрт гарсан	Дүрслэл тэмдэг (хүн)	Бие даасан бүтэц

58	Сандал дээр сууж мөнгө тоолох		Сандал дээр сууж мөнгө тоолох	Мөнгө ихтэй хүнтэй гэрлэсэн	Нийлмэл тэмдэг (хүн ба хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
59	Хадуур		Хадуур	Газар тариалан эрхэлдэг хүнтэй гэрлэсэн	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
60	Хос лаа		Хос лаа	Түр зуурын хос	Нийлмэл тэмдэг (хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
61	Номын ширээ		Номын ширээ	Номын хүн	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
62	Зэрэгцэн алхах		Хоёр хөл	Зэрэгцэн явах	Нийлмэл тэмдэг (хүн)	Нэгдмэл бүтэц
63	Нэг ширээнд хооллох		Нэг ширээнд хооллох	Чамтай нэг гэр бүл болохыг хүсэж байна	Нийлмэл тэмдэг (хүн ба хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
64	Сүх		Нэг сүх	Холбоогоо таслах	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
65	Барьц таслах		Тасдсан барьц	Гэрлэлтийг цуцлах	Заах тэмдэг (хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
66	Нэг өрөө		Байшин	Манай гэр	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
67	Морины жолоо		Морины жолоо	Хоёр хүний салшгүй харилцаа	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн ба хүний зүйл, амьтан)	Бие даасан бүтэц
68	Холбосон гэдэс		Гэдэс болон ходоод	Чиний төлөөх миний сэтгэл	Нийлмэл тэмдэг (хүн)	Нэгдмэл бүтэц

69	Утас эргүүлэх		Утас эргүүлэх	Бид нэг сэтгэл	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
70	Гал шувуу өндөглөх		Гал шувуу өндөглөх	Ховор үзэгдэл	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
71	Чихэрний зэгс		Чихэрний зэгс	Амтат өдрүүд	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
72	Хөвж яваа ургамал		Дөрвөн навчит хөвж яваа ургамал	Чамтай байх нь миний аз жаргал	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц
73	Цас орох		Цас орох	Хэцүү өдрүүд	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн зүйл)	Бие даасан бүтэц
74	Хоол хийх		Хоол хийх	Гэрийн ажил	Нийлмэл тэмдэг (хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
75	Сүх үүрэх		Гар болон сүх	Нөхөр, эхнэрийн хамтрал	Нийлмэл тэмдэг (хүн ба хүний зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
76	Үрлүүр		Үрлүүр	Миний хийх зүйл	Дүрслэл тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
77	Гурван удаа		Гурван удаа	Олон удаа	Заах тэмдэг (хүний зүйл)	Бие даасан бүтэц
78	Тариалан- гийн талбай		Тариа тарих	Хүндрэлийг даван туулах	Нийлмэл тэмдэг (байгалийн зүйл)	Нэгдмэл бүтэц
79	Хашаан дахь сайхан цэцэг		Сайхан цэцэг	Би (эмэгтэй дуучин)	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Бие даасан бүтэц

80	Хамтдаа байх		Хоёр хүн	Бидний хамтын амьдрал	Дүрслэл тэмдэг (хүн)	Нэгдмэл бүтэц
81	Хоёр хулсны нахиа		Хоёр хулсны нахиа	Нөхөр, эхнэр	Дүрслэл тэмдэг (байгалийн зүйл, ургамал)	Нэгдмэл бүтэц

Дээрх хүснэгтэд “Поя хайрын дуу”-ны 81 тэмдгийн нэр, дүрс, бэлгэдлийн утга, бэлгэдлийн бүтэц гэх мэтийг тодорхой жагсаасан болно. Тэмдэг бүр өөрийн гэсэн нэртэй, бэлгэдлийн утга, төрөл, өвөрмөц бүтэцтэй байдаг.

Зураг 2. “Поя хайрын дуу”-ны үгийн ангилал, эзлэх хувь

“Поя хайрын дуунууд”-ын бэлгэдлийн ач холбогдол. “Поя хайрын дуунууд”-ын тэмдэг бүр нь гүн гүнзгий бэлгэдлийн утгыг агуулж байдаг бөгөөд ихэвчлэн гүн гүнзгий сэтгэл хөдлөлийг илэрхийлдэг. Эдгээр тэмдгүүд нь Жуан үндэстний амьдралын туршлагыг тусгаж, тэдний мэргэн ухаан, гоо зүйн үнэлэмжийг сэтгэл хөдлөлийн солилцоонд тусгасан байдаг. Эдгээр тэмдгүүд нь үерхэл, гэр бүлийн амьдралын сэтгэл хөдлөлийн урсгалыг нүдээр илэрхийлснээр Жуан үндэстний сэтгэл хөдлөл, соёлын харилцааг дэмждэг өвөрмөц системийг бүрдүүлдэг. Тэмдгүүд нь хүний ухамсрын гаднах, сэтгэл зүйн болон оюун санааны хүрээнд хамаарах утгыг агуулсан. Жишээлбэл, “Поя хайрын дуунууд”-ын тэмдэгтүүд нь зургийн (象形), үзэл суртлын (会意), бэлгэдлийн (指事) гэсэн үндсэн гурван бичлэгийн аргыг ашигладаг.

Зургийн тэмдэг: Эдгээр тэмдэгтүүд нь объектын физик шинж чанарыг шууд танигдах байдлаар дүрсэлдэг. Жишээлбэл, “сар” (1-р дуу), “өвсний мөрөг” (46-р дуу), эсвэл “охин” (57-р дуу) гэсэн тэмдэг нь тус тусын хэлбэрийг дүрслэн харуулдаг. Энэ арга нь объектын шууд хэлбэрийг барьж, шууд ойлгох боломжийг олгодог.

Үзэл суртлын тэмдэг: Эдгээр нь элементүүдийг нэгтгэж, шинэ утгыг бий болгодог. Жишээлбэл, “Чавганы цэцэг барьсан гар” (33-р дуу) дээрх тэмдэг нь гарыг чавганы цэцэгтэй хослуулж, хэн нэгнийг эрхэмлэн дээдлэхийг илэрхийлдэг. Үүний нэгэн адил “Охины гэрт очих нь” (36-р дуу) нь зочлох үйлдлийг дүрслэн харуулахын тулд хөлийн тэмдгийг байшингийн тэмдэгтэй хослуулсан байдаг.

Бэлгэдлийн тэмдэг: Эдгээр тэмдгүүд нь утгыг илэрхийлэхийн тулд хийсвэр элемент эсвэл үзүүлэлтүүдийг ашигладаг. Жишээ нь, “дэгээ” (17-р дуу) нь “амлалт өгөх”-ийг илэрхийлэхийн тулд дэгээ хэлбэртэй дүрсийг ашигладаг бол “Зөөх шонг огтлох” (65-р дуу) нь хэлхээ холбоогоо таслахын тулд хөндлөн шугам, хутга зэргийг ашигладаг. “Поя хайрын дуунууд”-ын 81 тэмдэг нь агуулгатай нь шууд холбогддоггүй, харин бэлгэдлийн тусламжтайгаар харилцаа холбоог бий болгодог. Жишээ нь,

- “Сар” нь эмэгтэй хүний дүр төрхийг бэлгэддэг бөгөөд илүү сэтгэл хөдлөлийн нөхцөл байдлыг илэрхийлдэг.
- “Атга чулуу” нь бага насны зовлон зүдүүрийг илэрхийлж, даруу байдал, бишрэлийг илэрхийлдэг.
- “Бамбуу” нь хүчирхэг, үзэсгэлэнтэй эмэгтэйд төлөөлдөг бөгөөд Жуанчуудын эрч хүчтэй, тэсвэр тэвчээрийг хүндэтгэдэг.

Дүрслэлийн болон хийсвэр дүрслэлийн хослол нь сэтгэл хөдөлгөм, олон талт шинж тэмдгүүдийг бий болгож, ээдрээтэй сэтгэл хөдлөлийг энгийн дүрслэлээр илэрхийлдэг.

Дуу ба бэлгэдлийн хоорондын хамаарал. “Поя дууны дэвтэр”-ийн тэмдэгтүүд нь “Поя хайрын дуунууд”-ын дууны үг, нэгдмэл хэлбэр (харааны тэмдэг), дуу авиа (дуу), утгыг (сэтгэл хөдлөл, соёлын ач холбогдол) илэрхийлдэг. Тэмдэг бүр нь дууны агуулгыг нүдээр болон сонсголоор дамжуулан ойлгох боломжийг олгодог нэгдмэл систем юм. 81 тэмдэг нь Жуан залуучуудын хайрын түүхийг өгүүлдэг. Байгалийн элементүүд болон эд зүйлсийг сэтгэл хөдлөл, амьдралын дүр төрхийг илэрхийлэхэд ашигладаг. Зүйрлэл, харьцуулалт, дүрслэл зэрэг аргыг ашигласан “Поя хайрын дуунууд” нь Жуан улсын амьдралыг тод дүрслэн харуулсан.

“Поя хайрын дуунууд”-ын хайрын түүхийн дөрвөн үе шат. Анхны учрал, сорилт, хүсэл тэмүүлэл, хүлээлт гэсэн дөрвөн үе шатад хуваагдана. Үе шат бүр нь хайрын түүхийн өөр үе шатыг төлөөлдөг. Жишээ нь,

1. **Анхны учрал (1-5-р дуу):** Энэ үе шатад сарны гэрэлд ядуурал, ганцаардалдаа гашуудаж буй гол дүрийн эрэгтэй дүрийг танилцуулна. Түүний эмзэг байдал нь гол дүрийн эмэгтэйн өрөвдөх сэтгэлийг төрүүлж, тэдний сэтгэл хөдлөлийн холболтыг эхлүүлдэг.
2. **Туршилт (6-24-р дуу):** Энэ үе шатад хоёулаа бие биеийнхээ мэдрэмжийг бэлгэдлийн илэрхийлэл болон шууд бус асуулгаар судалдаг. Жуанчууд өөрсдийн сэтгэл хөдлөлөө сөрөг дүрслэлээр дамжуулж, “усыг турших” зорилгоор эсрэг заалтуудыг ашигладаг.
3. **Хүсэл тэмүүлэл (25–44-р дуу):** Хосууд харилцан хайр сэтгэлээ бататгасны дараа хүсэл эрмэлзэл, романтик тууштай байдлын чин сэтгэлийн илэрхийллээр тэмдэглэгдсэн гүнзгий хүсэл тэмүүллийн үе шатанд ордог.
4. **Хүлээлт (45–81-р дуу):** Анхны эргэлзээ, үл ойлголцлоо даван туулсан хосууд амлалт, тэсвэр тэвчээрээр дүүрэн ирээдүйг хамтдаа төсөөлдөг.

Энэхүү бүтэц нь Жуан үндэстний үерхлийг танилцуулахаас эхлээд чин сэтгэл, насан туршийн үүрэг амлалт хүртэлх үеийг харуулж байна. Бэлгэ тэмдэг бүр нь хайрын түүхийн нэг бүлгийг багтаасан бол дуунууд нь өгүүлэмжид сэтгэлийн гүн гүнзгий мэдрэмжийг нэмдэг.

“Поя хайрын дуунууд”-ын аялгуу. “Поя хайрын дуунууд” нь өмнөх судалгаагаар тогтоогдсон дөрвөн үндсэн аялгууны хэв маягийг багтаасан байдаг. Фенбиао гуай (Холимог аялгуу), Фенда Лао (Их голын аялгуу), Фэнгуо Ма (Найман өнцөгт аялгуу), Фэне Ай (Өглөөний ая). Энэ судалгаанд зориулж хийсэн хээрийн судалгаагаар арав гаруй аялгууны хувилбарууд байдаг бөгөөд тус бүртээ давтамж, хэрэглээний түвшин өөр өөр байгаа нь харагдсан. “Поя хайрын дуу”-г дуулахад аялгууны сонголт нь маш чөлөөтэй, хийсвэр, нарийн шинж чанартай байдаг. Хүн өөр өөр нөхцөл байдал, өөр өөр уур амьсгал, өөр өөр сэтгэл хөдлөлийн байдалд өөр өөр аялгуу сонгох болно. Тиймээс “Поя хайрын дуу”-г дуулах аялгуунд аяаа зохиомж санамсаргүй байдлаар орох нь байдаг. Үндсэн аялгууны хэв маягийг дараах хүснэгтэд жагсаав.

Хүснэгт 2. “Поя хайрын дуунууд”-ын аялгууны хэв маяг

№	Аяны нэр	Эрэгтэй (41 дуу)	Хувь	Эмэгтэй (40 дуу)	Хувь	Хосолсон (81 дуу)	Хувь
1	Фенбиао/Фенбиао Гуай	14	34.15	8	20.51	22	25
2	Фенда Лао (Голын ая)	7	17.07	6	15.38	13	16.25
3	Фэне Ай (Өглөөний ая)	6	14.63	3	7.69	9	11.25
4	Фэнгуо Ма (Найман өнцөгт ая)	4	9.76	11	28.21	15	18.75
5	Фенлонг Ай (Хэн ая)	9	21.95	1	2.56	10	12.5
6	Фэн Нонг (Гэр бүлийн ая)	0	0	2	5.13	2	2.5
7	Феня Ю (Бяцхан голын ая)	0	0	3	7.69	3	3.75
8	Фенчи (хоёрдогч)	0	0	1	2.56	1	1.25
9	Фэн Нонг (Хувилбар 3)	0	0	1	2.56	1	1.25
10	Фен гурван өнгө	0	0	1	2.56	1	1.25
11	Аёнг Далао (Айонг голын ая)	1	2.44	1	2.56	2	2.5

Уламжлалт тоглолтод эрэгтэй дуучид эхний хоёр дууг дуулж, романтик байдлаа илэрхийлдэг. Хэрэв эмэгтэй нь хүлээж авбал тэр өөрийн дуугаар хариу үйлдэл үзүүлнэ. Энэ хэлбэр нь эрэгтэй хүний идэвхтэй эрэл хайгуул, эмэгтэй хүний хариу үйлдэл үзүүлэхийг онцолж, уламжлалт үерхэх үйл явцыг бэхжүүлдэг. Дуучид дуугаа хөгжмийн зэмсэггүйгээр зөвхөн өөрсдийнхөө хоолойгоор дуулдаг.

Хэлэлцүүлэг

“Поя хайрын дуунууд”-ын тэмдэг ба аялгууны бүтцийн уялдаа холбоог судалсан энэхүү ажлын үр дүнд тэмдэг бүр нь зөвхөн дууны үг төдийгүй гүнзгий сэтгэл хөдлөлийн утга, соёлын бэлгэдэл агуулж байдгийг нотолж чадсан. Энэ нь тэмдгийн систем зөвхөн харуулах зориулалттай бус, мөн хөгжмийн хэлбэртэй салшгүй холбоотой болохыг харуулсан шинэ дүгнэлт юм.

Өмнөх судалгаанууд (жишээлбэл, Huang Yilu, Wang Zhifen) нь тэмдгийн дүрслэл, утгын талаарх тайлбарт төвлөрч байсан бол, энэхүү судалгаагаар бид тэмдгийн утгыг хөгжмийн бүтцийн элементтэй уялдуулан авч үзсэнээр илүү иж бүрэн, интеграцчилсан дүгнэлтэд хүрсэн. Судалгаанд ашигласан хээрийн ажиглалт, ярилцлага, дуу бичлэг зэрэг нь өгөгдлийг олон талаас нь харах боломжийг бүрдүүлсэн бөгөөд энэ нь үр дүнгийн найдвартай, бодит байдалд суурилсан гэдгийг баталж байна. Судалгааны гол онцлог нь бэлгэдэл ба хөгжим хоорондын уялдаа холбоог анх удаа системтэйгээр авч үзсэн явдал юм. Үүгээрээ энэхүү ажил

нь хөгжмийн семиотик болон үндэстний аман уламжлалын судалгаанд шинэ арга зүйн санал болж, цаашид салбар дундын судалгааг хөгжүүлэхэд хувь нэмэр оруулах боломжтой.

Гэсэн хэдий ч, судалгаанд хэд хэдэн хязгаарлалт байсныг дурдах нь зүйтэй. Жишээлбэл, аялгууны хувилбар бүрийг нарийвчлан хөг зүй, уран бүтээлийн түвшинд задлан шинжлэхэд цаг хугацаа, орон нутгийн эх сурвалж хязгаарлагдмал байсан. Мөн бүс нутгийн өөр бусад Жуан бүлгүүдийн ижил төстэй дуунуудыг хамруулах боломж хангалтгүй байв.

Иймээс цаашид “Поя хайрын дуунууд”-ын аялгууны бүс нутгийн тархалтын нөлөөллийг өргөтгөж, хөгжмийн нотны түвшинд гүнзгийрүүлэн задлах, мөн өөр угсаатны аман зохиолын уламжлалтай харьцуулсан судалгаа хийх нь зүйтэй юм.

Дүгнэлт

“Поя хайрын дуунууд” нь бэлгэдэл, аялгуу, соёлын илэрхийллийн цогц бүтээл бөгөөд Жуан үндэстний сэтгэлгээ, амьдралын хэв маяг, гоо зүйн үнэлэмжийг нэвт шингээсэн байдаг. Энэхүү судалгаагаар бид 81 тэмдгийн бүтэц, утга, ангилал болон дуунуудын аялгууны хэв маягийг нарийвчлан шинжилж, тэдгээрийн хоорондын уялдаа холбоог онолын түвшинд тайлбарлалаа. “Поя хайрын дуу”-ны бэлгэдлийн тогтолцоогоор дууны үг, хөгжмийн бүтэц болон соёлын дамжууллын хэрэгсэл болон бүрэлддэг нь тодорхой боллоо. Судалгааны явцад хээрийн судалгаа, ажиглалт, ярилцлага болон өгөгдлийн шинжилгээний аргуудыг ашигласнаар анхдагч эх сурвалж дээр тулгуурлан шинжлэх ухааны үндэслэлтэй үр дүнд хүрсэн. Судалгааны зорилго болох “Поя хайрын дуунууд”-ын хөгжим, бэлгэдлийн бүтэц хоорондын уялдааг тогтоох зорилт бүрэн хэрэгжиж, уг өвөрмөц соёлын илэрхийллийн тухай хөгжмийн онолын шинэ ойлголт, арга зүйн загварыг санал болгосон.

Иймд энэхүү судалгаа нь зөвхөн Жуан үндэстний соёлыг шинжлэхэд хувь нэмэр оруулаад зогсохгүй, аман уламжлал, бэлгэдлийн судалгаанд шинэ арга зүйн тулгуур болж, цаашид салбар дундын судалгааг өргөжүүлэх суурийг тавьсан болно.

Ашигласан материалын жагсаалт

- 丁尔苏. 2000. 语言的符号性. 北京: 外语教学与研究出版社.
- 克利福德·格尔茨. 2004. 地方性知识: 阐释人类论文集·导读二. 北京: 中央编译出版社.
- 刘冰山. 2009. 中国富宁坡芽歌书. 昆明: 民族出版社.
- 克利福德·格尔茨. 2004. 地方性知识: 阐释人类论文集·导读二. 北京: 中央编译出版社.
- 特纳. 2006. 社会学理论的结构. 北京: 华夏出版社
- 黄懿陆. 2007. “富宁坡芽歌书评析.” 云南省当代文学研究会文学评论选集
- 吴德群. 2011 (4). “壮族传统社会夫妻角色.” 文山学院学报, 15-18.
- 汪瑶. 2010. “云南富宁壮族“坡芽歌书”考察记.” 中国音乐, 122-127.
- 丁尔苏. 2000. 语言的符号性. 北京: 外语教学与研究出版社.
- 宋天锁. 1990. “图画文字就是象形文字吗? .” 河北大学学报, 64.